

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Resultat av sjögullsinventering i Jönköpings län 2020

Resultat av Sjögullinventering i Jönköpings län 2020

Referens Nina Jonsson, Vattenenheten, Naturavdelningen
September, 2020

Kontaktperson Nina Jonsson, Länsstyrelsen i Jönköpings län,
010-22 36 251, e-post. nina.f.jonsson@lansstyrelsen.se

Webbplats www.lansstyrelsen.se/jonkoping

Fotografier Nina Jonsson

© Länsstyrelsen i Jönköpings län 2020

Innehållsförteckning

Inledning	5
Resultat och beskrivning från inventeringarna	6
Svartån i Tranås.....	6
Sommen	10
Sågdammen, Viresjö.....	12
Holmsjön	12
Hargdammen, Illharjen	12
Hokasjön och Hokaån	12
Bolmen.....	15
Fortsatt arbete	17
Bolmen.....	17
Hokaån.....	17
Svartån och Sommen	17
Referenser.....	18

Inledning

Mellan den 8 juli och 25 augusti 2020 utfördes en översiktlig inventering av den invasiva vattenväxten Sjögull (*Nymphoides peltata*) i Jönköpings län. Inventeringen genomfördes av personal från Länsstyrelsen i Jönköpings län. På Bolmen fick vi hjälp av Bolmens Fiskeevårdsområde med guidning. På Sommen fick vi hjälp av lokal sportfiskare med god kunskap om sjön.

Syftet är att få en uppfattning över dess utbredning i länet, genom att bekräfta eller avfärda inrapporterade fynd och kontrollera ytterligare utbredning i anslutning till fynd.

Förarbetet bestod av uttag av inrapporterade data från Analysisportalen, samt ortofoton (Analysportalen för biodiversitetsdata). På ortofoton kunde man på de flesta vattenförekomster, där fynd rapporterats in, se sjögullsförekomster, under förutsättning att flygbilderna var tagna på rätt tid på året (runt juni-sep). Ytterligare misstänkta förekomster markerades på kartunderlagen för att undersökas vid investeringstillfällena.

Erfarenheter från tidigare källor, inventeringen och inrapporteringar visar att sjögull lätt förväxlas med gul näckros och dyblad. Eventuellt även gäddnate på avstånd. Sjögull växer på ner till ca 3 meters djup och verkar inte trivas för strömt, skuggigt eller stenigt.

Tabell 1. Vattenförekomster som har undersökts för sjögull.

Inventerad Vatten-förekomst	Kommun	Datum för inventering	Huvud-avrinnings-område	Sjögulls-förekomst vid inventering	Avfärdad / Bekräftad förekomst	Berörs Natura 2000-områden?
Svartån	Tranås	2020-07-30	Motala ström - SE67000	Ja	Bekräftad	Nej
Sommen	Tranås	2020-08-25	Motala ström - SE67000	Ja	Bekräftad	Nej
Hargdammen	Vetlanda	2020-07-29	Emån – SE74000	Nej	Avfärdad	-
Sågdammen	Nässjö	2020-07-28	Lagan - SE98000	Nej	Avfärdad	-
Holmsjön	Jönköping	2020-07-15	Lagan - SE98000	Nej	Avfärdad	-
Hokasjön	Jönköping, Vaggeryd	2020-07-15	Lagan - SE98000	Ja	Bekräftad	Nej
Hokaån	Vaggeryd	2020-07-15	Lagan - SE98000	Ja	Bekräftad	Nej
Bolmen	Värnamo, Gislaved	2020-07-08, 2020-08-20	Lagan - SE98000	Nej	-	-

Resultat och beskrivning från inventeringarna

Svartån i Tranås

Tranås kommun, 2020-07-30

I Tranås är det känt sedan tidigare att det förekommer sjögull. Inventeringen, som började i Svartåns utlopp i Säbysjön, med instick på flera platser (Katarpsviken, platser mellan Åbonäs och Mölarp, dammen mellan Tostås och Fröafall, runt stadshuset, Strömsholmen och Ekmarkspark), ringade sedan in starten av sjögullsförekomst till Tingshusdammen i centrala

Figur 1. Sjögull i Tingshusdammen, Tranås. Här börjar sjögullsförekomsten i Svartån.

Tranås (se figur 1 och 2). I den lugnare delen nedströms dammen och Tranås Energi förekommer mindre kolonier av sjögull. När Svartån mynnar ut i Tranås hamn sågs flera platser av väletablerad sjögull (se figur 3). Här fanns flytblad mätt 15 cm i diameter! Inventering gjordes även i Näckströmshamnen vid Lillåns utlopp i närheten av golfbanan. Här var förekomsterna inte lika omfattande som vid den första hamnen. Troligen har sjögull spridits hit via båttrafik. Längs med större delen av ån efter de båda hamnarna, i riktning mot sjön Sommen, växer sjögull mer eller mindre hela vägen utmed båda strandkanterna på utsidan av vassen och ibland insprängda där vassen växer glesare (se figur 4). Det sågs framförallt mer sjögull på den sidan som vetter mot golfbanan.

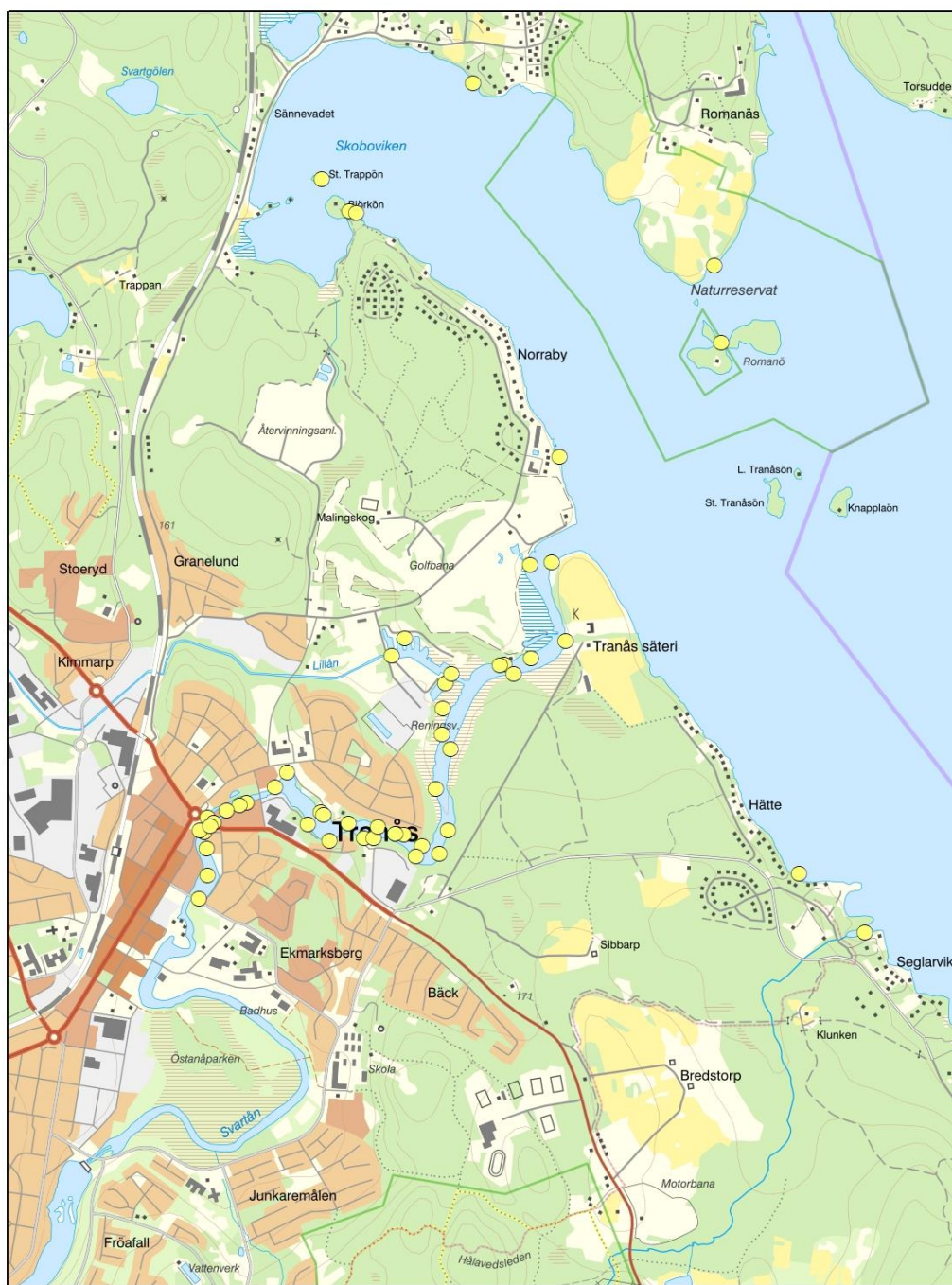
Figur 2. Sjögull i Tingshusdammen taget från motsatt håll till figur 8.

Figur 3. Sjögull i Tranås hamn.

Figur 4. Sjögull i smala band längs med strandlinjen utefter vasskanterna i Svartån mot sjön Sommen. Småbåtshamnen Näckströms skymtar innanför kanalen.

Teckenförklaring

● Inventerade bestånd

Figur 5. På bilden kan man se var sjögullsbestånden börjar och att det mer eller mindre är spritt fram till sjön Sommen.

Sommen

Tranås kommun,
2020-08-25

På flera platser i sjön, längst med strandlinjen, är förutsättsättningarna för sjögull begränsade i form av djup större än 3 meter och mycket sten. De platser där sjögull var rapporterade, blev bekräftade plus att ytterligare lugna ställen med rätt djup och bottenografi, visade på sjögull.

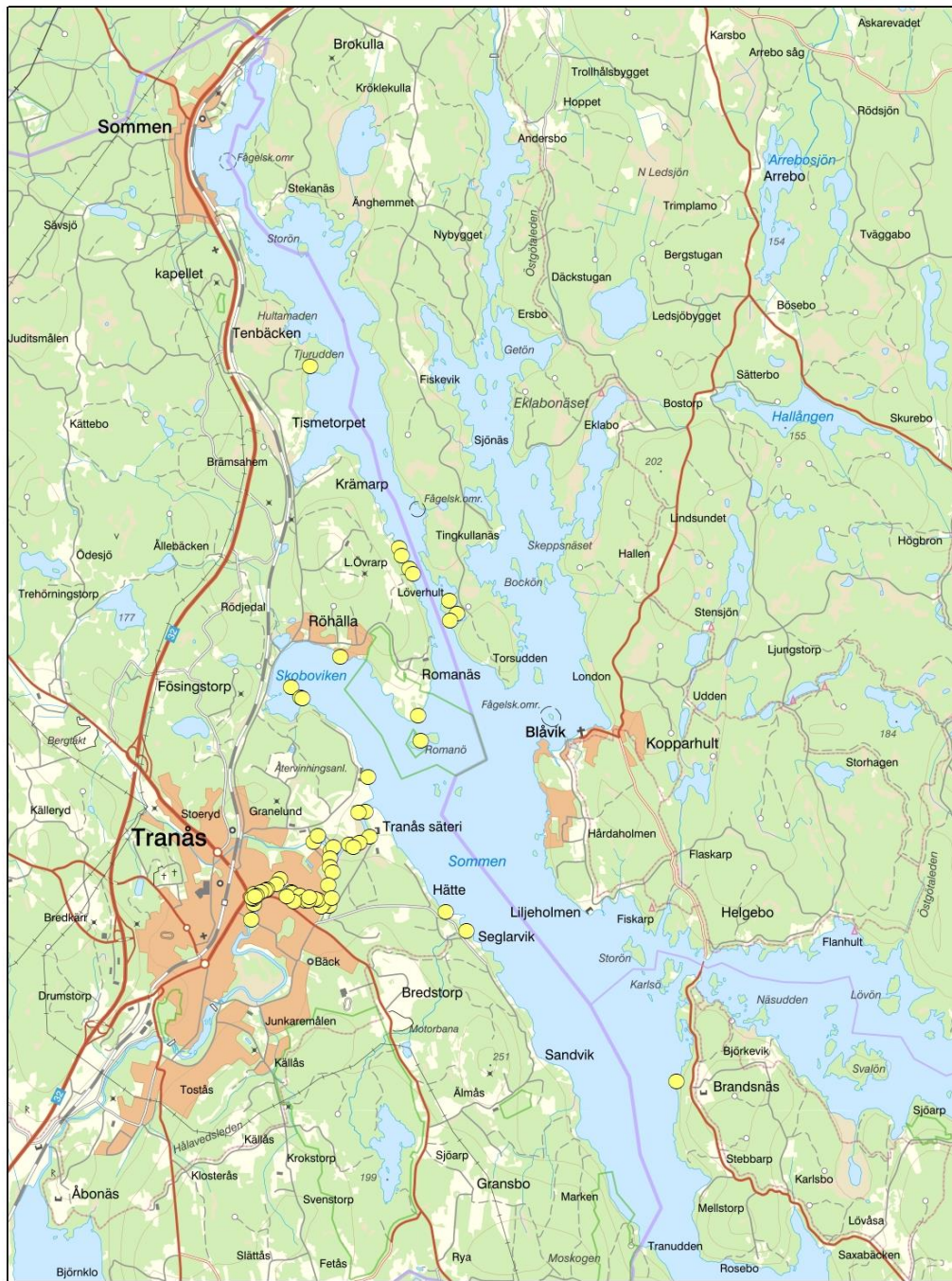
Spridning antas ha följt med båtar och strömmar från Svartån mot Boxholmsviken

samt med vindar från väst. Sjögull hittades som längst norrut i Sommaviken i Södra Boviken vid Tjurudden (se figur 6). Som längst söderut påträffades sjögull i Jönköpings län, i viken vid Ålingabäckens utlopp, söder om Hättes badplats. Sjögull hittades även strax norr om badplatsen. Ännu längre söderut bekräftades sjögull på Östgötasidan vid Munkhallarna nedanför Brandsnäs.

Figur 6. Blommande sjögullskoloni intill vassen i Södra Boviken vid Tjurudden.

En annan invasiv främmande art, smal vattenpest, upptäcktes i småbåtshamnen i samhället Sommen, den har tidigare rapporterats i Sommen, Sommaviken.

Teckenförklaring

● Inventerade bestånd

Figur 7. Bilden visar funna sjögullsbestånd från inventeringen i år. Några platser på Östergötlands sida besöktes för att bekräfta rapportering.

Sågdammen, Viresjö

Nässjö kommun, 2020-07-28

Flera nedslag runt dammen, samt en bit nedströms undersöktes och inga fynd av sjögull gjordes. Däremot växer det gott om gul näckros i dammen, vilket kan förklara inrapporteringen. På ortofoton såg det ut att kunna vara sjögull. Efter kontakt med observatören kommer troligen det ursprungliga fyndet tas bort.

Holmsjön

Jönköpings kommun, 2020-07-15

Holmsjön bekräftades vid inventering vara felkoordinat och inga fynd av sjögull förekom. Efter kontakt med observatören kommer troligen det ursprungliga fyndet tas bort.

Hargdammen, Illharjen

Vetlanda kommun, 2020-07-29

Här hittades heller inga fynd av sjögull vare sig i dammen som resten av Illharjen. Andra växter var bl.a. gäddnate och gul näckros. Även misstänkta platser nedströms undersöktes, till och med slutet av vägen vid Upplanda. Mest troligt rör sig fyndet från 2014 om en felrapportering där man misstagit gäddnaten tillsammans med gul näckros för sjögull. Efter kontakt med observatören kommer troligen det ursprungliga fyndet tas bort.

Hokasjön och Hokaån

Jönköpings och Vaggeryds kommun, 2020-07-15

I sjön har förekomst varit bekräftat i mer än 30 år. Förekomsten börjar i den lilla sjön norr om Hokasjön, väster om länsväg 835. Öster om vägen i Hokasjöns norra del är växten utbredd på stora arealer. Sjögullskolonierna, som trivs på grunda, solbelysta platser, med

ett djup mindre än 3 m, kan ses på flera platser i sjön längs med stränderna mot Hoks Herrgård och väg 30. Utbredningen fortsätter i Hokaån. I ån hittades sjögull till och med

Figur 8. Sjögull i Hokaån vid friluftscampings brygga söder om golfbanan.

Graneforsdammen, 5 km nedströms Hokaån (se figur 11). Spridningen i ån verkar vara begränsad till lugnflytande, solbelysta sträckor.

Nedströms Graneforsdammen gjordes nedslag på lämpliga platser för sjögull i Hokaån och Härån vid Svenarum. Inventeringen avslutades i höjd med Ettrarp, utan att hitta något sjögull. Boende i området hade inte heller sett någon förekomst nedströms dammen, men skulle hålla fortsatt uppsikt. Även ån uppströms sjön kontrollerades på några punkter från sjön upp till flygplatsen, utan fynd.

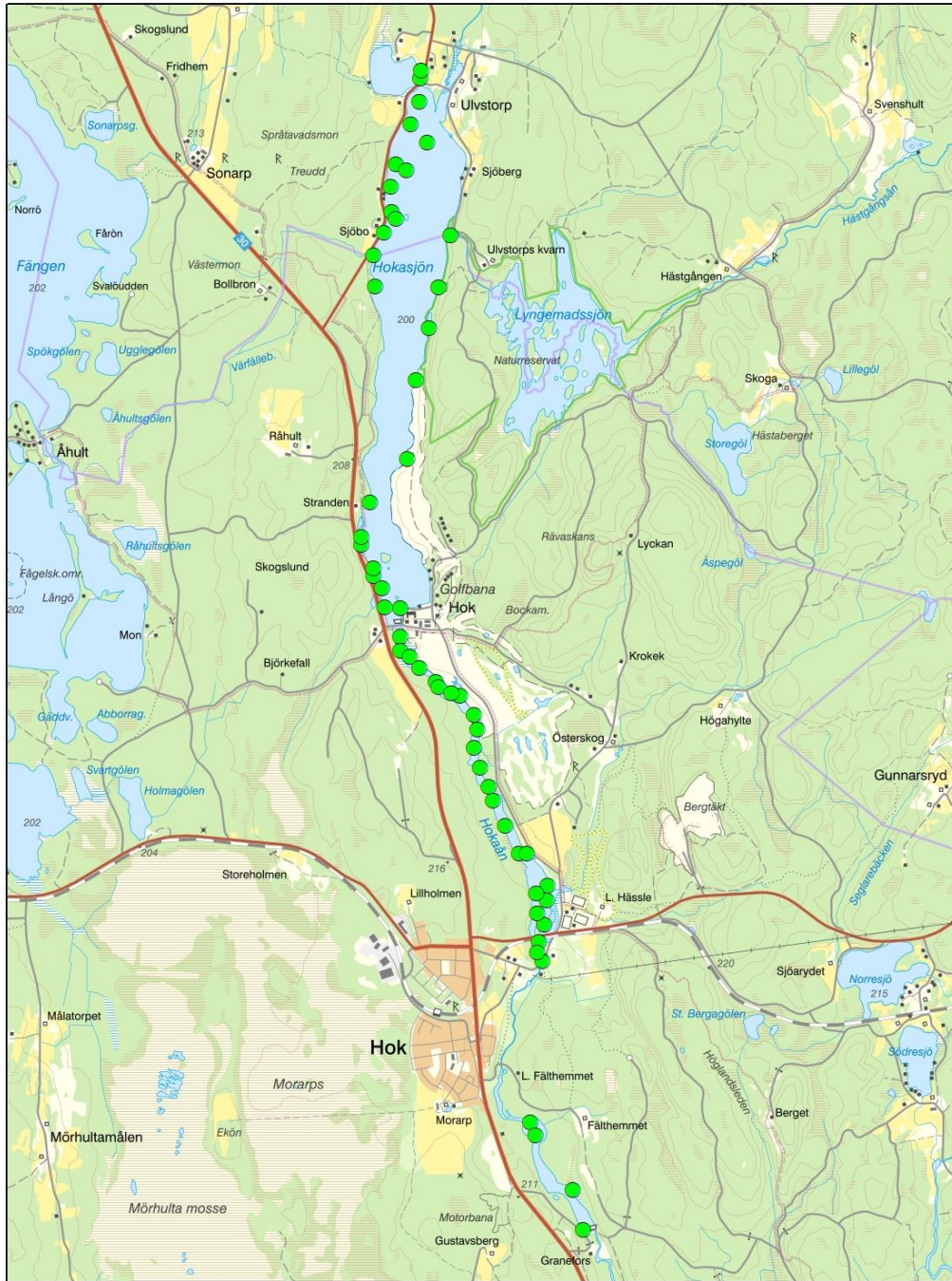
Vaggeryds kommun är beviljade LOVA-medel till ett pilotprojekt för åtgärder mot sjögull som kommer utföras från år 2021.

Figur 9. Sjögull i Hokaån.

Figur 10. Fröplanta av sjögull i Hokaån.

Teckenförklaring

- Sjögullsförekomster

Figur 11. Punkterna visar att sjögull förekommer i hela sjön. I ån förekom sjögull fram till och med Graneforsdammen vid inventeringen, med undantag av en sträcka där ån smalnar av, i höjd med centrala delen av Hok. Här är antagligen för mörkt och strömt för att sjögull ska trivas.

Bolmen

Värnamo kommun, 2020-07-08

Gislaved kommun, 2020-08-20

I Bolmen har Hallands, Kronobergs och Jönköpings län, inventerat sin del av sjön till följd av förekomst upptäckt tidigare i år i Hallands län. Detta bestånd, som upptäcktes tidigt, täcktes snabbt över. Under sommaren har ytterligare ett bestånd hittats inte långt från första fyndet i Näsaviken utanför Torkelsnäs (se figur 12).

Inventeringen i Jönköpings län, som utgick från Gavlö grillområde strax norr om länsgränsen till Kronoberg i västra delen av sjön, gav inga fynd av sjögull. I ett fåtal vikar var det svårt att komma intill med motorbåt. Om sjögull i framtiden skulle upptäckas i Jönköpings del av Bolmen är ett förslag att inventera dessa svåråtkomliga platser med hjälp av drönare (se figur 12).

Erfarenhet från Kronobergs län i Ljungby kommun under sommaren, pekar på att även om vi inte hittade fler kolonier i år i Bolmen, kan det dyka upp fler då de kan ta något år på sig att utveckla flytblad.

Teckenförklaring

- Sjögullsobservationer
- Svårinventerade områden
- Inventerade områden

0 1,5 3 6 Kilometers

Figur 12. Norra delen av Bolmen har inventerats av Jönköpings län utan fynd. Bilden visar med gröna punkter de platser där sjögull upptäckts tidigare i år i Hallands län. De grå punkterna är registrerade koordinater från inventeringen, som visar på inventerade områden. De röda ringarna markerar svåråtkomliga områden som i framtiden kan behöva sökas av med drönare eller med hjälp av mindre båt, då de är svåråtkomliga för motorbåt.

Fortsatt arbete

Bolmen

Erfarenhet från Kronobergs län i Tingsryds kommun under sommaren, pekar på att även om det inte hittats fler kolonier i Bolmen i år, kan det dyka upp till kommande år, då växten verkar ta något år på sig innan nyetablerad sjögull syns vid ytan. Därför kan inventeringen behöva upprepas i Bolmen.

Hokaån

Pilotprojektet i Vaggeryd, Hokasjön planeras starta nästa år och de erfarenheterna är värdefulla för fortsatt arbete mot sjögull inte bara i Hokasjön och Hokaån, utan även i Svartån och Sommen. Projektet kommer utgå från den metod Kronobergs län har använt sig av i Mörrumsån, som går ut på att täcka över sjögullsförekomster med hjälp av flytramar (Olsson & Smålander, 2020).

Svartån och Sommen

Informationsunderlag i form av bl.a. skyltar intill Svartån, Tranås och kring sjön Sommen ska tas fram och planeras skickas ut till hamnägare och fiskeområdesförbund. Materialet kommer delas med länsstyrelsen Östergötland för en gemensam informationskampanj. Samarbetet behöver generellt utökas med berörda kommuner och länsstyrelser.

Att göra utskick till boende i närheten av vattenförekomster med sjögull, såsom Vaggeryds kommun gjort tidigare i år är ytterligare ett förslag på informationsåtgärder till bl.a. Svartån-Sommen.

I Svartån i Tranås växer stora bestånd av sjögull. För att begränsa spridningen av sjögull behöver man börja vid källan, med andra ord i Tingshusdammen mitt emot musikskolan. Där emot är mängden sjögull där omfattande och att angripa hela den ytan skulle bli kostsam. Nedströms ligger hamnen, som även den blivit drabbad av sjögull. Genom båtarna i hamnen sprids sjögull vidare ut i sjön Sommen. Ett förslag för bekämpning är att börja uppströms och arbeta sig succesivt neråt hamnen och ut i Sommen. Punktinsatser i sjön Sommen kan också behövas på de platser där mycket båttrafik förekommer. En plan för det fortsatta arbetet skulle behövas tas fram inklusive en kostnadsuppskattning.

Referenser

Olsson, P. & Smålander, A. 2020. *Bekämpning av sjögull (Nymphoides peltata) inom Mörrumsåns avrinningsområde i Kronobergs län*. Länsstyrelsen Kronobergs län.

Analysportalen för biodiversitetsdata. Hämtad den 27 juli 2020 från: <https://www.analysis-portal.se/>